

Základný mechanizmus na zabezpečenie dodržiavania Horizontálnych princípov
v Programovom období 2021 – 2027 a základných horizontálnych podmienok
Účinné uplatňovanie a implementácia Charty základných práv Európskej únie

a

**Implementácia a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným
postihnutím (UNCRPD) v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48 / ES**

Na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady¹ sa budú pri implementácii fondov EU v PO 2021 – 2027 dodržiavať horizontálne princípy („ďalej len HP“) vymedzené v článku 3 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) a v článku 10 zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) vrátane zásad subsidiarity a proporcionality podľa článku 5 ZEÚ a článku 9 nariadenia. Horizontálne princípy zamerané na odstraňovanie nerovností a presadzovanie rovnosti žien a mužov, ako aj na boj proti diskriminácii na základe pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie sa budú dodržiavať pri implementácii fondov berúc do úvahy **Chartu základných práv Európskej únie** (ďalej len „Charta EÚ“) a povinnosti vyplývajúce z **Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím** (Dohovor OSN) a zabezpečenia prístupnosti v súlade s jeho článkom 9 a v súlade s právom Únie, ktorým sa harmonizujú požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb. V rámci fondov sa nebudú podporovať akcie prispievajúce k akejkoľvek forme segregácie a diskriminácie.

Charta EÚ je založená na nedeliteľných a univerzálnych hodnotách ľudskej dôstojnosti, slobody, rovnosti a solidarity. Jej účelom je posilniť ochranu základných práv s ohľadom na vývoj spoločnosti, sociálny pokrok, vedecký a technický rozvoj, a to zviditeľnením týchto práv v Charte EÚ. Charta EÚ obsahuje práva a zásady vo vzťahu k šiestim oblastiam: dôstojnosť, sloboda, rovnosť, solidarita, občianstvo a spravodlivosť.

¹ Nariadenie (EÚ) 2021/1060, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku

Pri plnení svojich úloh musia vnútroštátne orgány zabezpečiť rešpektovanie práv a zásad zakotvených v Charte EÚ, pričom v tejto súvislosti sú najrelevantnejšími právami a zásadami právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces, právo na ochranu osobných údajov, právo na rovnosť pred zákonom a rovnosť mužov a žien, právo na nediskrimináciu (resp. predchádzanie akejkoľvek diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie), práva dieťaťa, integrácia osôb so zdravotným postihnutím a vysoký stupeň ochrany životného prostredia, jazyková rozmanitosť, bezpečné pracovné podmienky, sloboda prejavu a právo na informácie, právo na vzdelanie, sloboda podnikania, vlastnícke právo, ochrana v prípade vyst'ahovania, vyhostenia alebo extradície, rešpektovanie súkromného a rodinného života.

Subjekty zapojené do procesu implementácie fondov EÚ v Programovom období 2021-2027 (ďalej aj „PO 2021–2027“) sú povinné zabezpečovať a vykonávať všetky opatrenia potrebné k implementácii Charty EÚ.

V zmysle článku č. 9 Dohovoru OSN je potrebné o. i. zabezpečiť, aby sa osoby so zdravotným postihnutím mohli plne podieľať na všetkých aspektoch života a aby boli prijaté príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach. Tieto opatrenia majú zahŕňať identifikáciu a odstraňovanie prekážok a bariér brániacich prístupnosti a majú sa vzťahovať okrem iného na:

- a) budovy, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia vrátane škôl, obytných budov, zdravotníckych zariadení a pracovísk,
- b) informačné, komunikačné a iné služby vrátane elektronických a pohotovostných služieb.

V súlade s horizontálnym princípom, ktorým je zabezpečenie prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím v zmysle článku 9 Dohovoru OSN, je pre všetky subjekty zapojené do procesu implementácie fondov EÚ v PO 2021-2027 povinné vykonať všetky opatrenia na zabezpečenie prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím, či už k aktivitám projektu alebo k výstupom a výsledkom projektu, a to sprístupnením informačných a komunikačných technológií a systémov, fyzického prostredia a ďalších prostriedkov a služieb poskytovaných

ostatným osobám cieľovej skupiny. Na rovnakom základe je potrebné zabezpečiť pracovné podmienky pre výkon práce administratívneho a odborného personálu každého projektu.

V zmysle Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027 bude za účelom zabezpečenia súladu operácií podporovaných z fondov EÚ na programové obdobie 2021 - 2027 s Chartou EÚ a dodržiavania povinností vyplývajúcich z Dohovoru OSN a zabezpečenia prístupnosti v súlade s jeho článkom 9 mechanizmus riadenia, koordinácie, implementácie, hodnotenia a kontroly horizontálnych princípov pre oblasť základných práv, nediskriminácie, rovnosti mužov a žien a ochrany osôb so zdravotným postihnutím koordinovaný na národnej úrovni. Orgánom zabezpečujúcim uplatňovanie horizontálnych princípov bude Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky prostredníctvom vecne príslušného útvaru (Odbor horizontálnych princípov ako Gestor HP), ktorého zástupcovia budú mať povinné zastúpenie ako riadny člen v monitorovacom výbore a všetkých pracovných skupinách na prípravu a implementáciu programov v rámci fondov EÚ. Úlohou Gestora HP je definovanie podmienok poskytnutia podpory v súvislosti so zabezpečením aplikovania horizontálnych princípov a spôsobu ich overovania a neskôr kontroly. Presne určené pravidlá a povinnosti budú stanovené v rámci riadiacej dokumentácie pre PO 2021-2027 v rámci princípu partnerstva. Riadiaci orgán a sprostredkovateľský orgán nesie hlavnú zodpovednosť za účinnú a efektívnu implementáciu fondov, čo zahŕňa aj súlad vybraných operácií s horizontálnymi princípmi, implementáciu Charty EÚ a Dohovoru OSN s ohľadom na čl. 9 a aktívnu spoluprácu s Gestorom HP v každej fáze implementácie. Gestor HP bude rokovať o spôsobe uplatňovania HP s riadiacim orgánom/sprostredkovateľskými orgánmi s cieľom identifikovať relevantné operácie, opatrenia a aktivity s dôrazom na cieľové skupiny. Bude tiež vykonávať metodické usmerňovanie subjektov zapojených do procesu implementácie fondov EÚ a zároveň bude môcť vstupovať do procesov , implementácie, monitorovania, hodnotenia a kontroly za účelom zabezpečenia správnej implementácie a dodržiavania HP v spolupráci s RO a SO. Činnosti realizované na zabezpečenie uplatňovania HP budú financované z prostriedkov technickej pomoci OP SK. HP budú implementované ako diskvalifikačné kritérium, čo znamená, že všetky oprávnené operácie budú musieť v rámci procesu prípravy, realizácie a kontroly vykazovať súlad s Chartou EÚ a Dohovorom OSN. Presne určené postupy a mechanizmy budú upravené v materiály, ktorého gestorom bude MPSVR SR a ktorý bude vytvorený na základe RIF. Best practice budú premietnuté do špecifického dokumentu pre HP na základe RIF.

Oblasť riadenia a implementácie

Gestor HP vytvorí postupy pre implementáciu HP v PO 2021 – 2027, v ktorých budú zohľadnené skúsenosti s implementáciou HP v PO 2014 – 2020. Horizontálne princípy zamerané na odstraňovanie nerovností a presadzovanie rovnosti žien a mužov, ako aj na boj proti diskriminácii na základe pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie sa budú dodržiavať pri implementácii fondov EÚ berúc do úvahy Chartu EÚ a povinnosti vyplývajúce z Dohovoru OSN a zabezpečenia prístupnosti v súlade s jeho článkom 9 a v súlade s právom Únie, ktorým sa harmonizujú požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb.

Poskytovateľ v spolupráci s Gestorom HP definuje záväzný spôsob uplatňovania HP, ktorý bude obsiahnutý v programových dokumentoch, v riadiacich a ďalších dokumentoch pre PO 2021 – 2027. Zodpovedné subjekty implementujúce fondy EÚ zavedú do jednotlivých realizovaných procesov opatrenia pre zabezpečenie efektívnej a účinnej implementácie horizontálnych princípov, ako aj systém ich monitorovania a kontroly, pričom jednotlivé procesy a postupy budú nastavované v spolupráci s Gestorom HP. Gestor HP vypracováva a aktualizuje Systém implementácie HP, ktorý upravuje spôsob implementácie HP v PO 2021-2027.

Gestor HP bude vykonávať metodické usmerňovanie subjektov zapojených do procesov implementácie fondov EÚ o uplatňovaní HP. Informácie o spôsobe uplatňovania HP a o konkrétnych kompetenciách a povinnostiach budú uvedené v riadiacej dokumentácii na úrovni riadiaceho orgánu, ako aj na úrovni jednotlivých sprostredkovateľských orgánov, príp. iných subjektov zapojených do procesu implementácie fondov EÚ.

Všetky programy podporované z fondov EÚ v rámci jednotlivých politických cieľov budú implementované v súlade s príslušnými ustanoveniami Charty EÚ a povinnosťami vyplývajúcimi z Dohovoru OSN v zmysle zabezpečenia prístupnosti v súlade s jeho článkom 9. Pri implementácii HP a metodickom a odbornom usmerňovaní subjektov zapojených do procesov implementácie fondov EÚ, ako aj pri informovaní žiadateľov a prijímateľov, budú zo strany Gestora HP zdôrazňované najmä tie články Charty EÚ, ako aj článok 9 Dohovoru OSN, ktoré sa budú najviac vzťahovať k plánovaným intervenciám, aktivitám, cieľovým skupinám či okolnostiam, ktoré by mohli počas implementácie projektov

realizovaných v rámci jednotlivých politických cieľov nastat'. Gestor HP bude upozorňovať na povinnosť prijatia takých opatrení, aby nedošlo k porušovaniu článkov Charty EÚ a Dohovoru OSN v implementovaných projektoch.

Riadiaci orgán, sprostredkovateľské orgány, príp. iné subjekty zapojené do procesu implementácie fondov EÚ, určia za svoju inštitúciu minimálne jednu kontaktnú osobu spolupracujúcu s Gestorom HP zodpovednú za nastavovanie potrebných procesov pre implementáciu HP, koordinovanie a správne uplatňovanie HP v rámci jednotlivých procesov, komunikáciu s Gestorom HP, monitorovanie, evidenciu požadovaných údajov a pod.

Gestor HP bude zabezpečovať kontinuálny systém vzdelávania a odbornej prípravy administratívnych kapacít riadiaceho orgánu, sprostredkovateľských orgánov a ďalších subjektov zapojených do riadenia, koordinácie, implementácie, hodnotenia, monitorovania a kontroly v oblasti horizontálnych princípov.

Poskytovateľ (riadiaci orgán, sprostredkovateľský orgán, iný subjekt implementujúci fondy EÚ) bude spolupracovať s gestorom HP pri príprave výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok za účelom definovania podmienok poskytnutia príspevku tak, aby boli projekty implementované z fondov EÚ v súlade s Chartou EÚ a Dohovorom OSN.

V rámci prípravy výzvy bude Gestorom HP definovaná požiadavka na deklarovanie spôsobu zabezpečenia dodržiavania Charty EÚ a Dohovoru OSN. Konkrétne požiadavky budú po vzájomnej dohode Gestora HP a RO/SO formulované podľa zamerania výzvy, očakávaných výsledkov a výstupov realizovaných projektov, oprávnených aktivít a cieľových skupín. Žiadateľom uvedené informácie v Žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ďalej len „ŽoNFP“) budú následne slúžiť pre účely posúdenia súladu predkladaného projektu s HP v procese hodnotenia ŽoNFP. Výzva bude v relevantných prípadoch zahŕňať aj požiadavku na predloženie príloh, ktoré určí Gestor HP a ktoré budú podkladom pre odborných hodnotiteľov pre účely posúdenia súladu ŽoNFP s HP. Žiadateľ bude zároveň deklarovat' súlad predkladaného projektu s HP v Čestnom vyhlásení žiadateľa.

Zamestnanec poskytovateľa (resp. spolupracujúceho subjektu) vyškolený Gestorom HP / Gestor HP alebo ním poverená osoba, zabezpečí informovanie žiadateľov/prijímateľov o povinnosti a spôsobe uplatňovania a dodržiavania HP a o konkrétnych podmienkach, ktoré

musia byť splnené s ohľadom na zameranie konkrétnej výzvy na informačných seminároch realizovaných poskytovateľom, ako aj prostredníctvom „všeobecnej informácie k predkladaniu a schvaľovaniu žiadosti o poskytnutie NFP“.

Povinnosť prijímateľa nenávratného finančného príspevku dodržiavať HP počas realizácie projektu, ako aj počas stanovenej doby udržateľnosti, bude v spolupráci s riadiacim orgánom zadaná a zakotvená v Zmluve o poskytnutí nenávratného finančného príspevku.

Oblasť hodnotenia

HP budú implementované ako diskvalifikačné kritérium, ktoré sa bude uplatňovať najneskôr v procese konania o ŽoNFP. Za účelom posúdenia dodržiavania HP v rámci predkladaných ŽoNFP a ich prípadného vylúčenia v prípade preukázateľného nesúladu s HP, bude po vzájomnej dohode Gestora HP a RO/SO zabezpečené vyhodnotenie súladu ŽoNFP s HP prostredníctvom aplikácie osobitného hodnotiaceho kritéria, okrem vopred určených prípadov, kedy bude vyhodnotenie daného diskvalifikačného kritéria vykonané:

- v rámci ex ante posúdenia jednotlivých oprávnených aktivít Programu Slovensko, prípadne v procese prípravy výziev na predkladanie ŽoNFP

- v rámci administratívneho overovania ŽoNFP osobami vyškolenými Gestorom HP alebo ním poverenou osobou. V prípade, že dané diskvalifikačné kritérium bude vo forme osobitného hodnotiaceho kritéria, hodnotenie predkladaných ŽoNFP bude vykonávané odbornými hodnotiteľmi, ktorí budú vyškolení Gestorom HP alebo ním poverenou osobou. Informácie o spôsobe posudzovania súladu ŽoNFP s HP v rámci odborného hodnotenia budú uvádzané aj v príručke pre hodnotiteľa. V špecifických vopred určených prípadoch bude vyhodnotenie daného hodnotiaceho kritéria vykonané Gestorom HP alebo ním poverenými osobami.

Oblasť monitorovania

Gestor HP bude v spolupráci s poskytovateľom monitorovať súlad implementovaných projektov s HP. Riadiaci orgán/sprostredkovateľské orgány budú spolupracovať s Gestorom HP na zadaní spôsobu a formy monitorovania dodržiavania HP na úrovni projektov, ako aj na následnom zbere údajov potrebných pre vyhodnocovanie príspevku k napĺňaniu HP, spracovaní získaných údajov a ich poskytovaní Gestorovi HP. V prípade zistených porušení HP

bude poskytovateľ kontaktovať Gestora HP a konzultovať možné riešenia zistených skutočností. Zároveň bude poskytovateľ viesť ďalšie evidencie relevantné pre monitorovanie dodržiavania HP, pričom konkrétne typy evidencií dohodne vopred Gestor HP s RO a poskytovateľom v procese prípravy výzvy a to v nadväznosti na zameranie výzvy, typy realizovaných projektov, oprávnené aktivity, očakávané výsledky a výstupy projektov, cieľové skupiny a pod. Súčasne však bude mať Gestor HP prístup k monitorovaným údajom aj prostredníctvom IMS. Konkrétne kroky monitorovania v IMS budú nastavované v rámci riadiacej dokumentácie pre PO 2021-2027.

Jedným z kritérií na splnenie horizontálnych základných podmienok v PO 2021 – 2027 „Účinné uplatňovanie a vykonávanie Charty základných práv“ a „Vykonávanie a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRC) v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48 / ES“ je aj prijatie opatrení na predkladanie správ monitorovaciemu výboru príp. jednotlivým pracovným skupinám monitorovacieho výboru o prípadoch nesúladu operácií podporovaných z fondov s Chartou EÚ a Dohovorom OSN a sťažnosťami týkajúcich sa Charty EÚ a Dohovoru OSN predložených v súlade s opatreniami podľa článku 69 ods. 7 všeobecného nariadenia.

Gestor HP bude mať zastúpenie v rámci pracovných skupín a podvýborov, pri príprave všetkých dokumentov na programovej a projektovej úrovni s cieľom zabezpečiť správne a včasné zapracovanie potrebných aspektov implementácie, monitorovania, hodnotenia a kontroly horizontálnych princípov.

Gestor HP bude v spolupráci s riadiacim orgánom, sprostredkovateľskými orgánmi, príp. iným subjektom implementujúcim fondy EÚ, vykonávať monitorovanie zistených prípadov nesúladu s Chartou EÚ a Dohovorom OSN. Prípady takýchto nesúladov môžu byť Gestorovi HP oznamované aj zo strany verejnosti alebo dotknutých osôb. Gestor HP zriadi pracovnú skupinu ako poradný nástroj Gestora HP. Členmi pracovnej skupiny môžu byť relevantní zástupcovia Gestora HP, RO, SO a vecne príslušných inštitúcií zaoberajúcich sa čiastkovým plnením Charty EÚ a Dohovoru OSN. Poradný nástroj Gestora HP má za úlohu zabezpečiť plnenie kritéria č. 2 a 3 horizontálnych základných podmienok.

Gestor HP bude viesť evidenciu a informácie o zistených prípadoch nesúladu s Chartou EÚ a Dohovorom OSN a sťažnostiach týkajúcich sa Charty EÚ a Dohovoru OSN. Uvedené

informácie bude pravidelne predkladať monitorovaciemu výboru v súlade s opatreniami podľa článku 69 ods. 7 všeobecného nariadenia.

Na poskytovanie príspevkov z fondov EÚ sa aplikujú ustanovenia zákona o príspevkoch z fondov Európskej únie² a zákona o správnom konaní³. Proti rozhodnutiu o žiadosti môže žiadateľ podať odvolanie. Rozhodnutia vydávané RO sú preskúmateľné súdom. Problémy s uplatňovaním Charty EÚ a Dohovoru OSN môžu byť riešené formou sťažností podľa zákona o sťažnostiach⁴.

Gestor HP zriadi emailovú schránku na zber podnetov. Prijaté podnety gestor HP postúpi na vybavenie RO, alebo ich vybaví informovaním oznamovateľa podnetu (žiadateľa/prijímateľa, FO alebo PO) o možnosti obrátenia sa na vecne príslušnú inštitúciu. V prípade prijatých podnetov gestor HP v ročnej periodicite prekladá monitorovaciemu výboru informáciu o prijatých podnetoch a spôsobe ich vybavenia.

Občania sa môžu so svojimi podnetmi a sťažnosťami týkajúcimi sa prípadných porušení Charty EÚ a Dohovoru OSN obracať na gestora HP a aj na orgány nezávislé od orgánov verejnej a štátnej správy, ako sú Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úrad komisára pre deti, Verejný ochranca práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.

V prípade ak sa identifikuje, že rozhodnutie je v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi môžu uvedené nezávislé orgány/RO urobiť opatrenia alebo postúpiť podnet mieste príslušnej prokuratúre.

Systém monitorovania HP bude podrobnejšie popísaný v rámci riadiacej dokumentácie pre PO 2021-2027.

Oblasť kontroly

Kontrolná činnosť súladu implementovaných projektov s HP bude realizovaná v rámci zvyčajnej kontroly vykonávanej poskytovateľom. Zamestnanci poskytovateľa vykonávajúci kontrolu budú vyškolení Gestorom HP alebo ním poverenou osobou na výkon kontroly dodržiavania HP, pomocou e-learningového kurzu, ktorý bude k dispozícii pre všetkých

² Zákon č. 121/2022 Z. z. o príspevkoch z fondov Európskej únie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

³ Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov

⁴ Zákon č. 9/2010 Z.z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov

relevantných zamestnancov. Kontrola môže byť vykonaná v akejkoľvek fáze implementácie projektu. V prípade zistenia nesúlady s HP bude poskytovateľ kontaktovať Gestora HP za účelom preskúmania zistenia, jeho potvrdenia/zamietnutia a konzultovania možnosti nápravy, resp. vyvodenia sankcií voči prijímateľovi pri preukázanom porušení HP, keďže v rámci fondov nie je možné podporovať akcie prispievajúce k akejkoľvek forme segregácie a diskriminácie. Zároveň Gestor HP alebo ním poverená osoba bude oprávnený sa po dohode s poskytovateľom zúčastniť vykonávanej kontroly alebo vykonať kontrolu dodržiavania HP.

Oblasť informovania a komunikácie

Gestor HP bude zabezpečovať informovanie verejnosti o uplatňovaní HP v PO 2021 – 2027, pričom bude úzko spolupracovať s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI) v rámci stanovených informačných a komunikačných aktivít:

- bude súčinný pri vypracovaní komunikačného plánu MIRRI SR, v rámci ktorého poskytne podklady k zabezpečeniu informovanosti a publicite o HP,
- zabezpečí všeobecnú informovanosť o cieľoch, obsahu, monitorovaní a hodnotení HP a o pokroku dosiahnutom pri naplňovaní HP,
- bude organizovať odborné semináre a workshopy o HP pre širšiu odbornú verejnosť,
- bude priebežne vyhodnocovať efektívnosť komunikačných aktivít v oblasti HP,
- raz ročne bude vypracovávať správy/informácie o stave uplatňovania HP,
- bude pripravovať a aktualizovať informácie zverejnené na svojom webovom sídle.